

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgra Pawła Brzegowego

Koncepcje geograficzne i działalność badawcza Antoniego Rehmana

Dysertacja jest próbą interpretacji i głębokiego zrozumienia postawy A. Rehmana – jednego z wybitniejszych geobotaników i geografów polskich drugiej połowy XIX w. i pierwszej dekady XX stulecia, jako badacza, oceny jego naukowych dokonań w świetle ówczesnej atmosfery intelektualnej, a także z punktu widzenia obecnej sytuacji metodologicznej geografii. Niniejsza rozprawa doktorska jest dziełem z zakresu historii myśli geograficznej, którego ambicją jest nie tyle przedstawienie mało znanych faktów z historii polskiej geografii, ale wykazanie, że znajomość tych faktów jest istotna z punktu widzenia zrozumienia logiki zawartej w złożonych procesach rozwoju nauki, jak i do oceny obecnej sytuacji metodologicznej w geografii. Prześledzenie rozwoju zainteresowań A. Rehmana i jego postawy metodologicznej było niezbędne dla oceny roli, jaką odegrał w rozwoju środowiska lwowskich przyrodników, oraz wpływu jaki wywarł na rozwój polskiej geografii. W wyniku przeprowadzonych badań udzielono m.in. responsu na pytanie kim byli geograficzni prekursorzy Rehmana oraz wyświetlono ideowe źródła uprawianej przez niego geografii. Dowiedziono, że Uczony nie godził się na traktowanie geografii jako encyklopedii fizyczno-humanistycznej, ani postrzegania jej w charakterze pomocnicy historii. Przyjmując geografę za naukę przyrodniczą przyczynił się jednak do jej dychotomii. Dysertacja składa się z dziewięciu rozdziałów cechujących się dużą politematycznością oraz wniosków końcowych zawierających konkluzje z przeprowadzonych badań. Rozprawę zamyka wykaz prac naukowych i popularnonaukowych A. Rehmana z zakresu geografii i podróżnictwa.

Słowa kluczowe: Antoni Rehman, koncepcje geograficzne, ideowe źródła, dualizm geografii, Uniwersytet im. Cesarza Franciszka I we Lwowie.

Paweł Brzegowy

Abstract

Antoni Rehman's Geographical Concepts and Research Activities

This dissertation is an attempt at the interpretation and deeper understanding of the approach developed by the explorer/researcher Antoni Rehman – one of the more remarkable Polish geobotanists and geographers of the second half of the 19th century and first decade of the 20th century, evaluation of his scientific achievements in the light of the intellectual atmosphere of the time, as well as from the point of view of the methodological condition of the present-day geography. The present doctoral dissertation is a study embracing the history of geographical thought, ambitiously aiming, not so much at the presentation of the relatively unknown facts from the history of Polish geography, but rather at demonstrating that the knowledge of those facts is essential for the understanding of the logic inherent to the complex developmental processes of the science, as well as assessing the methodological condition of the present-day geography. The examination of the Rehman's developing interests and his methodological approach was indispensable for the assessment of the role that he played in the development of the Lvovian naturalists and impact that he exerted on the development of Polish geography. As a result of the conducted research, some questions were answered, i.e. who were Rehman's geographical precursors, and the ideational sources of Rehman's geography were highlighted. It was proved that the scientist did not agree to treating geography as a physico-humanistic encyclopedia or to viewing it as a history's auxiliary science. However, classifying geography as a natural science, he contributed to its dichotomy. The dissertation consists of the introduction, nine chapters characterised with a considerable level of multi-thematics and final conclusions including the ones arising from the conducted research. The dissertation is closed with the list of Rehman's popular-scientific and scientific studies belonging within the scope of geography and travelling.

Key words: Antoni Rehman, geographical approaches, ideational sources, dualism of geography, Emperor Franz I University of Lvov.

Pawel Bregowy